

EROTISM VS COMMUNISM IN THE WORKS OF RADU ȚUCULESCU

Paula Petruțiu

PhD Student, University of Oradea

Abstract: Radu Țuculescu is a post-modernist writer, author of various volumes of short-stories, novels and plays. Known for his subtle sense of irony, Radu Țuculescu illustrates in his novels the Communist period in Romania somehow in opposition to the erotic pages that fill his books. Povestirile mameibătrâne, Stalin cu sapa-nainte or Femeile insomniacului, written after the Romanian Revolution from 1989 and published between 2006 and 2012, are three of the novels that best emphasize the opposition between Communism and Erotism.

Keywords: comunism, erotism, sensuality, irony, music

Punct de referință pentru opera lui Radu Țuculescu, regimul comunist se dezvăluie în paginile romanelor sale (referindu-ne în special la câteva din romanele apărute după 1989: *Povestirile mameibătrâne*¹, *Stalin cu sapa-nainte*² și *Femeile insomniacului*³) intercalându-se cu pasajele erotice, realizând astfel o alăturare bizară, presărată cu ironie. Contextul istoric al acțiunii romanelor este cu precădere România dictaturii comuniste, perioada anilor de instaurare a acesteia dar și România proaspăt devenită țară democratică, în atitudinea căreia se observă multiple reminescente comuniste. Pentru prozatorii aparținând perioadei postmoderne scrisul rămâne singurul scut împotriva comunismului. „Spre deosebire de alte țări est-europene, în care opoziția față de regimurile comuniste s-a manifestat și în plan politic, în România anilor 1960-1980 în plină dictatură naționalist-comunistă, literatura a constituit o formă de rezistență în fața agresiunii tot mai violente a totalitarismului”⁴, remarcă criticul Carmen Mușat. Nu doar că limita capacitatea imaginativă a individului prin restricțiile de la orice formă de cunoaștere care aduceau ofense dicaturii comuniste (programe TV atent selectate, radiouri interzise,

¹ Radu Țuculescu, *Povestirile mameibătrâne*, Editura Cartea Românească, București, 2006;

² Idem, *Stalin cu sapa-nainte*, Editura Cartea Românească, București, 2009;

³ Idem, *Femeile insomniacului*, Editura Cartea Românească, București, 2012;

⁴ Carmen Mușat, *Strategiile subversiunii: incursiuni în proza postmodernă*, ediția a 2-a, Editura Cartea Românească, București, 2008, p. 7;

eliminarea din școli a unei părți însemnate din literatura română și universală) ci ajungea chiar să dicteze creația. Literatura oportunistă reprezintă un exemplu elocvent în acest sens.

Opera lui Radu Țuculescu poartă marca ironiei. Prozatorul nu ezită să reliefeze în stilul care-l caracterizează felul în care funcționa regimul politic și „Marea Adunare Națională – o adunare de tovarăși aleși și verificați la sânge care nu făceau altceva decât să fie de acord cu ce li se comunica din partea Conducătorului, să citească discursuri anterior aprobate și mai ales să execute ropote de aplauze la comandă și să scandeze osanale conducătorului iubit, sub formă de lozinci”⁵. Nimic nu scăpa de ochiul vigilent al comunismului, nici măcar convingerile religioase. Prozatorul evocă prin personajele sale scene care uimesc prin ușurința cu care sunt tratate subiecte legate de credință „unui adevărat pedagog îi era interzis să propage existența lui Dumnezeu, aburind mințile credule ale elevilor. Din moment ce ne tragem din maimuță, ce naiba să mai căutăm la biserică ori să purtăm cruciulițe la gât”⁶. Accesul la informație era limitat prin interzicerea anumitor posturi de radio „Îți bați joc de conducători și de Partid! M-am prins, mă, Tăticuțul tău, care-i copil de chiabur, ascultă Europa Liberă, așa-i?”⁷. Se aduceau acuze individului aflat în imposibilitatea de a-și apăra propriile idei tocmai din cauza celor care luptau împotriva așa-numiților *dușmani ai poporului*. În romanul auto-biografic *Stalin cu sapa-nainte* unul dintre acei oameni acuzat de revoltă împotriva regimului este un copil care, evident, nici nu conștientizează acuzele care i se aduc. „Despre dușmanii poporului auzisem la școală, dar îmi era imposibil să-mi amintesc la care dintre ore și despre cine era vorba.”⁸

Reminiscențele atitudinilor lipsite de umanitate provenite din perioada regimului comunist au ecouri în România post-revoluționară. Peste *protejații* sistemului nu pare să fi trecut perioada de revoltă din 1989, ba mai mult, pare că au același comportament de dispreț, acționând cu aversiune față de ceilalți. Discutând despre morții care urmează să fie îngropați, personajul din romanul *Femeile insomniacului*, angajat al cimitirului municipal remarcă: „Babele arată bine, au vreo 90 de ani, dar parcă n-a trecut peste ele comunismul. Ori a trecut, dar cu foloase. În schimb, băiatul produs post-revoluționar, a fost făcut terci de un BMW decapotabil, pe care-l conducea alt băiat post-revoluționar, încă fără carnet, dar cu părinți babani”⁹.

⁵ Radu Țuculescu, *Femeile insomniacului*, Editura Cartea Românească, București, 2012, p. 118;

⁶ Idem, *Stalin cu sapa-nainte*, Editura Cartea Românească, București, 2009, p. 117;

⁷ Ibidem, p. 167;

⁸ Ibidem, p. 163;

⁹ Radu Țuculescu, *Femeile insomniacului*, Editura Cartea Românească, București, 2012, p. 107;

Există în opera lui Radu Țuculescu o alăturare foarte interesantă între injustițiile comise de regimul comunist, sentimentele pe care lectura acestora le trezește și concluziile oferite de personajele implicate în astfel de situații. Romanul *Stalin cu sapa-nainte* prezintă o scenă petrecută între fiul unui medic – care-i aduce acestuia prânzul – și paznicul instituției care-l supune pe copil unui interogatoriu bizar și întru totul stupid legat de proveniența pachetului, conținutul mâncării, mediul social ori credințele pe care familia doctorului le împărtășește. Explicându-i-se răspicat că „nimic nu-i mai mare pe lume decât Partidul”¹⁰, copilul care ia parte la prelegerea paznicului referitoare la forța pe care o dobândește angajatul în momentul în care intră sub aripa comunistă afirmă scurt: „Doar muntele Everest!”¹¹

Romanul *Povestirile mameibătrîne*, apărut la editura Cartea Românească, la București în anul 2006 se bucură de o receptare critică favorabilă, fiind de asemenea tradus în mai multe limbi europene: franceză (*Mere-vieille racontait*, traducere de Dominique Ilea, apărut la Gingko Edition, Paris, 2012), sârbă (*Price staramajke*, în traducerea Mihaelei Lazarovici, la editura Sezam Book în 2015), iar în curând și în limba cehă, într-o traducere de Ladislav Cetkovski¹².

Freamătul rural cu toate aspectele sale reprezintă în romanul lui Radu Țuculescu punctul de plecare în stabilirea temei. Lumea satului descrisă de Radu Țuculescu pulsează de viață, respiră prin toți porii, se identifică cu natura făcând comuniune cu aceasta, este parte integrantă a derulării timpului, a ciclicității anotimpurilor, a mișcării Pământului. Nimic nu pare a-i opri pe săteni din jocul lor care tinde spre eternitate. Pasionali, locuitorii satului Petra trăiesc cu intensitate fiecare moment, indiferent dacă natura acestuia este veselă ori nu. „Subiectele de conversație se învârt în jurul sexului, în jurul potenței și a impotenței bărbaților, în jurul adulterului”¹³ La apariția unei femei frumoase nu este admirat doar felul în care aceasta se poartă ci se observă senzualitatea acesteia în profunzime, făcând-o parte a purității naturii „purta o rochie subțire, (...) o rochie plină de flori care îmbia toate albinele să se înfrupte din ea”¹⁴ încât aceasta devine „femeia ce era în stare să aprindă aerul din jurul ei cu un zâmbet”¹⁵.

Muzica ocupă un loc însemnat în dezvoltarea erotismului în opera lui Radu Țuculescu. În *Povestirile mameibătrîne* prezența personajului Dimitri se remarcă prin talentul acestuia de

¹⁰ Radu Țuculescu, *Stalin cu sapa-nainte*, Editura Cartea Românească, București, 2009, p. 165;

¹¹ Ibidem, p. 165;

¹² <http://www.suplimentuldecultura.ro/index.php/continutArticolAllCat/6/10553>

¹³ Radu Țuculescu, *Povestirile mameibătrîne*, Editura Cartea Românească, București, 2006, p. 110;

¹⁴ Ibidem, p. 30;

¹⁵ Ibidem;

mare dansator, cuceritor al femeilor din sat tocmai datorită abilităților sale artistice (relatările acestuia trimit totodată la perioada istorică în care se afla țara: „după ce vor cuceri lumea, toți vor trebui să învețe ceardaș. Toate popoarele că nu va mai fi decât un singur popor blond cu ochi albaștri vorbitor de limbă nemțească”¹⁶). În romanul auto-biografic *Stalin cu sapa-nainte* adolescentul Adrian Loga compune arii pentru cucerirea iubitei, iar Septimius Ilarie din romanul *Femeile insomniacului* cucerește prin afirmația că „blues-ul dă partenerilor șanse egale, astfel încât nu se poate ca unul să atragă atenția mai mult decât celălalt. E dansul cuplului ce tinde spre contopirea într-o singură ființă, într-o singură respirație. Al iubirii spirituale care trebuie să se împlinească în actul sexual.”¹⁷

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

1. BOIA, Lucian, *Mitologia științifică a comunismului*, ediția a 3-a, București, Humanitas, 2011;
2. MANOLESCU, Nicolae, *Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc*, Pitești, Paralela 45, 2014;
3. MIHĂILESCU, Dan C., *Castelul, biblioteca, pușcăria: trei vămi ale feminității exemplare*, București: Humanitas, 2013;
4. MIHEȚ, Marius, *Seminare de literatură contemporană. Radu Țuculescu*, Oradea, editura Universității din Oradea, 2012;
5. MUȘAT, Carmen, *Strategiile subversiunii: incursiuni în proza postmodernă*, ediția a 2-a, Editura Cartea Românească, București, 2008;
6. ȚUCULESCU, Radu, *Povestirile mameibătrîne*, Editura Cartea Românească, București, 2006;
7. *Stalin cu sapa-nainte*, Editura Cartea Românească, București, 2009;
8. *Femeile insomniacului*, Editura Cartea Românească, București, 2012;
9. <http://www.suplimentuldecultura.ro/index.php/continutArticolAllCat/6/10553>.

Cercetare finanțată prin proiectul „MINERVA – Cooperare pentru cariera de elită în cercetarea doctorală și post - doctorală”, cod contract:

POSDRU/159/1.5/S/137832, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

¹⁶ Radu Țuculescu, *Povestirile mameibătrîne*, Editura Cartea Românească, București, 2006, p. 85;

¹⁷ Idem, *Femeile insomniacului*, Editura Cartea Românească, București, 2012, p. 104.